

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/archiwum/232915,Piotr-Podhorodecki-W-obronie-Warszawy-i-bytu-panstwa-Dzialalnosc-general-a-Kazimi.html>
27.02.2026, 01:46

Piotr Podhorodecki: W obronie Warszawy i bytu państwa. Działalność generała Kazimierza Sosnkowskiego na forum Rady Obrony Państwa (1 lipca 1920 – 1 października 1920 roku)

Podczas ofensywy sowieckiej w lecie 1920 r. w szeregach polskich żołnierzy zapanowały rozprężenie dyscypliny i objawy demoralizacji. Po kolejnych porażkach na froncie 9 czerwca 1920 r. do dymisji podał się rząd Leopolda Skulskiego.

[Polskie wojsko](#) [Wojna polsko-bolszewicka](#)

06.11.2025

Przesilenie trwało 2 tygodnie, po których udało się utworzyć gabinet Władysława Grabskiego. Tekę ministra spraw wojskowych objął ponownie gen. Józef Leśniewski, a gen. Sosnkowski pozostał w dalszym ciągu jego zastępcą. To na barki tego ostatniego spadł główny ciężar przygotowania obrony państwa. Realizował je m.in. na forum Rady Obrony Państwa.

Rzecz jest nagła i musi być w kilku godzinach załatwiona...

Generał Kazimierz Sosnkowski pełnił służbę w Ministerstwie Spraw Wojskowych (MSWojsk) od 3 marca 1919 r. na stanowisku wiceministra. Był dobrze zapoznany z możliwościami resortu oraz z dowodzonymi przez niego terenowymi strukturami (dowództwa okręgów generalnych), gdzie odbywały się pobór i szkolenie żołnierzy. Odpowiadał m.in. za kwestie polityki zagranicznej dotyczące wojska oraz współpracę z Radą Ministrów i Sejmem Ustawodawczym. Sosnkowski przed I wojną światową należał do Organizacji Bojowej Polskiej Partii Socjalistycznej, założył Związek Walki Czynnej oraz pełnił funkcję szefa sztabu i zastępcy dowódcy I Brygady Legionów Polskich. Był najbliższym i najbardziej zaufanym współpracownikiem Józefa Piłsudskiego, co miało niemałe znaczenie dla efektywności jego pracy w MSWojsk i w Radzie Obrony Państwa (ROP).

Koncepcja powołania ROP zrodziła się 28 i 29 czerwca 1920 r. w trakcie poszukiwania poparcia politycznego dla rządu Władysława Grabskiego. 29 czerwca w mieszkaniu marszałka sejmu Wojciecha Trąpczyńskiego doszło do spotkania, w którym oprócz gospodarza wzięli także udział: Naczelnik Państwa, premier Grabski, generałowie Leśniewski, Sosnkowski i Stanisław Haller oraz po jednym przedstawicielu z każdego klubu sejmowego. Zaprezentowano projekt powstania Komitetu Obrony Państwa złożonego z 12 osób. Ignacy Daszyński chciał odroczyć spotkanie, aby dać czas klubom sejmowym na zapoznanie się z projektem, ale stanowisko to podważył gen. Sosnkowski:

„Rzecz jest nagła i musi być w kilku godzinach załatwiona”.

Poparł go Naczelnik Państwa i projekt został zaakceptowany z tym wyjątkiem, że reprezentacji sejmowej przyznano 8 miejsc. Projekt zaprezentowano Sejmowi 30 czerwca, a w dniu następnym po dość burzliwej dyskusji zaaprobowano.

Rada składała się z Naczelnika Państwa jako przewodniczącego, premiera jako zastępcy, marszałka sejmu, 3 ministrów wyznaczonych przez rząd, 3 przedstawicieli wojska wskazywanych

przez Naczelnego Wodza oraz 10 posłów reprezentujących ugrupowania sejmowe. Skład rady był zmienny, a posłowie, aby zachować ciągłość prac, mieli zastępców. Na posiedzeniach omawiano najważniejsze sprawy państwowe. Rada decydowała o wszystkich kwestiach związanych z prowadzeniem i zakończeniem wojny. Mogła wydawać rozporządzenia, które podlegały natychmiastowemu wykonaniu. Te, które wymagały aprobaty Sejmu, miały mu zostać przedstawione na najbliższym posiedzeniu przez premiera. Rada skupiała władzę ustawodawczą i wykonawczą.

Wojna jest grą fizyczną i moralną...

Już na pierwszym posiedzeniu Sosnkowski wykazał dużą aktywność, zgłaszając na porządek obrad uchwalenie odezwy do wojska, ogłoszenie i rozpropagowanie ochotniczego zaciągu oraz przeprowadzenie zmian w statucie Orderu Wojskowego *Virtuti Militari*. Nad odezwą – która mogłaby się wydawać mało kontrowersyjna – rozgorzała dyskusja. Początkowo politycy nie chcieli jej podpisać, a przekonali ich do tego niewielkie zmiany w jej treści oraz argumentacja Sosnkowskiego i wspierającego go Naczelnika Państwa.

Na posiedzeniu 5 lipca 1920 r. wiceminister zaprezentował dokładne liczby dotyczące poboru, zapasów materiałów wojennych, przewidywanych dostaw dla wojsk na froncie oraz stanów uzbrojenia i amunicji. Zreferował problemy logistyczne w transporcie materiałów wojennych z zagranicy. Wypowiedział się również w kwestiach wewnętrznych. Podkreślił konieczność budowy pełnej zgody narodowej, używając prostego przysłowia, że gdzie dwóch się bije, tam trzeci korzysta. Kolejne przesilenie rządowe uznał za szaleństwo. Mówił:

„Trzeba połączyć się przede wszystkim u góry, to jest przez utworzenie rządu koalicyjnego, na który musimy się zgodzić, gdyż mamy 5 minut czasu, gdyż zjawi się ten trzeci”.

Na posiedzeniu 13 lipca referował zagadnienie zakupów zagranicznych uzbrojenia i amunicji. Mówił o zapewnieniach angielskich wyładowania przewożonego materiału w Gdańsku, co wobec strajków niemieckich dokerów było bardzo ważne. Stan posiadanej amunicji karabinowej ocenił na 3 miesiące walki, a amunicji artyleryjskiej uznał za wystarczający. W kwestii konferencji w Spa, interwencji brytyjskiej i zawarcia rozejmu uważał:

„Rozumiem namiętny gorzki ton. Stygmat porażki da nam kłopoty wewnętrzne w życiu państwowym. Nota wzmocni stanowisko bolszewików. Są jednak i przeciwne racje. Musimy postawić diagnozę, musimy stworzyć fałsz, bo inaczej nie wstrzymamy bolszewików. Dużo jednak przesady. Wojna jest grą fizyczną i moralną. Brak rezerw dał w rezultacie załamanie frontu. Chodzi o zgromadzenie rezerw i kapitału moralnego. Materialnie sytuacja jest obecnie lepsza niż rok temu. Wojna jest w 1/4 rachunkiem, a w 3/4 ryzykiem. Możemy potem zerwać rokowania, o ile poczujemy się na siłach. Chodzi o nerwy i moralność wewnętrzną”.

Stwierdził, że Polska posiada odpowiednią ilość sił, a gdy czas na to pozwoli, wojsko zostanie zorganizowane.

[Czytaj artykuł Piotra Podhorodeckiego W obronie Warszawy i bytu państwa. Działalność generała Kazimierza Sosnkowskiego na forum Rady Obrony Państwa \(1 lipca 1920 – 1 października 1920 roku\) na portalu przystanekhistoria.pl](#)

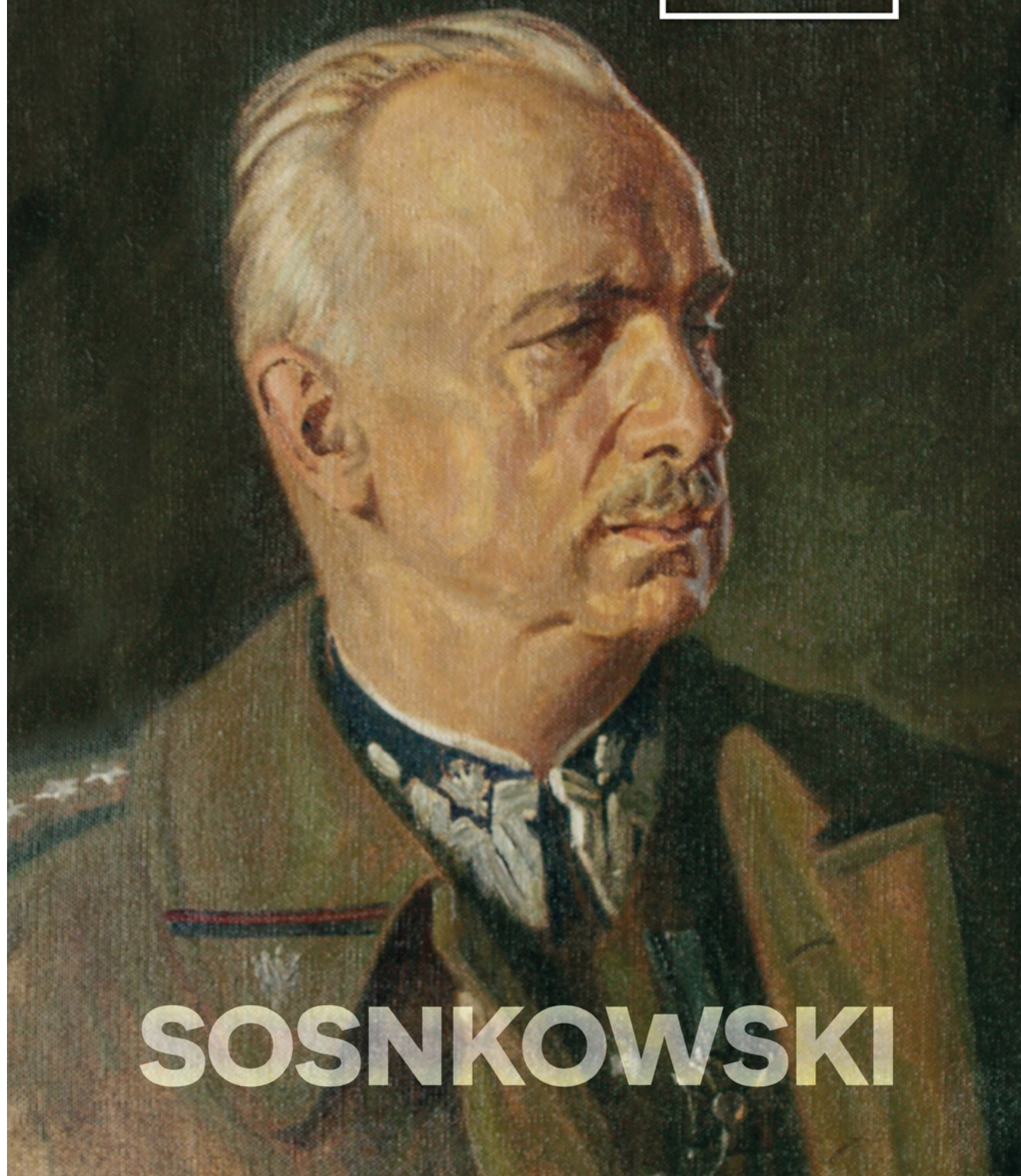
[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

PISMO O NAJNOWSZEJ HISTORII POLSKI
BIULETYN

IPN

CENA 8 ZŁ (W TYM 8% VAT) ■ NR 11 (240) LISTOPAD 2025



SOSNKOWSKI